

Toen tussen eind maart en begin mei '42 (op 3 mei werd de Jodenster ingevoerd) de Joden een reeks plaatsen in Noord-Holland en voorts heel Zeeland en Delfzijl moesten verlaten, werd een aantal hunner, vermoedelijk hoofdzakelijk Duitse Joden en alle Joden uit Delfzijl, naar Westerbork overgebracht. Daar kwamen eind mei nog groepen andere Duitse Joden binnen alsmede Joden van Tsjechische, Slowaakse, Poolse en Roemeense nationaliteit. De kampbevolking steeg tot vijftienhonderd personen; met veel moeite werden zij allen in de ruim tweehonderd woningen (beter: woinkjes) ondergebracht.

Op 1 juli (de bezetter wist dat ca. twee weken later de eerste deportatietreinen zouden vertrekken) trad een belangrijke wijziging in: de supervisie van het departement van justitie werd beëindigd, het kamp werd onder de *Befehlshaber der Sicherheitspolizei und des SD* geplaatst en deze zond een van zijn topfunctionarissen: Deppner, chef van de afdeling *Gegnerbekämpfung* in zijn staf, naar Westerbork om als *Kommandant* te fungeren van wat nu het *Judendurchgangslager* Westerbork zou zijn; 'commandant' Schol bleef wel ter plaatse maar hij mocht zich, binnen Deppners richtlijnen, slechts met de interne kampaangelegenheden bezig houden.¹ Wij nemen aan dat onmiddellijk met het monteren van de nieuwe barakken begonnen werd en dat die arbeid voortgezet werd nadat Rauter op 4 juli ter inspectie verschenen was. Het kamp werd nu ook met een ca. 2 meter hoge prikkeldraadversperring omgeven, er werden zeven wachttorens gebouwd en er verscheen de 2de compagnie van het *SS-Wachbataillon* om voor de 'buiten-bewaking' zorg te dragen – binnen het kamp moest, zo nodig, de orde gehandhaafd worden door Nederlandse marechaussees. Zo werd alles in gereedheid gebracht om de eerste transporten Joden uit Amsterdam te ontvangen. En door te zenden.

★

Twee maanden lang, tot 1 september '42 namelijk, is Deppner *Lagerkommandant* van Westerbork gebleven; hij is toen opgevolgd door *SS-Obersturmführer* Josef Hugo Dischner, die in oktober '39 wegens zijn nerveuze aanleg

¹ Dat Schol veel invloed gehad heeft op wat na 1 juli '42 in Westerbork geschiedde, betwijfelen wij. Hij gaf zich herhaaldelijk, meestal vergeefs, moeite, bepaalde Joden of groepen Joden (bijvoorbeeld diegenen die in militaire dienst geweest waren) van deportatie te vrijwaren. Op aandrang van *Lagerkommandant* Gemmeker werd hij in januari '43 verwijderd; hij werd door het departement van justitie ontslagen.